

Rapport efter inspektion av arkivtjänsten vid Försvarshögskolan (FHS) i Karlstad den 8 mars 2005.

1. Sammanfattning och Krigsarkivets synpunkter och yrkanden.

Krigsarkivets uppräknade nedan av de åtgärder på arkivtjänstens område som behöver genomföras avser både FHS som myndighet och verksamheten i Karlstad specifikt. Beträffande Institutionen för Ledarskap och Management (ILM) i Karlstad kan allmänt konstateras att ordningen hos administratörerna är god och att nu gällande rutiner för arkivering av allmänna handlingar i huvudsak fungerar väl. Det finns dock i skolans lokaler åtskilliga äldre handlingar, som förvaras oordnat, inte redovisas i en arkivförteckning och saknar gallringsföreskrift - se vidare åtgärdslistan nedan.

När flyttningen av FHS i Stockholm till nya lokaler väl är klar avser Krigsarkivet att genomföra en inspektion av den centrala arkivtjänsten, men det finns anledning att redan här i denna rapport notera brister som uppdagats. Krigsarkivet kan inte annat än att se framtiden an med oro. Under de senaste åren har vid FHS genomförts en rad åtgärder av stor betydelse, exempelvis utarbetandet av en gallringsplan för utbildningsrelaterade handlingar. Det är viktigt att detta goda arbete drivs vidare. Krigsarkivet har för sin del svårt att se, att varaktiga resultat kan uppnås med mindre än att arkivfunktionen tillförs tillräckliga resurser.

Åtgärder att vidtaga:

- FHS skall fastställa ett tillämpningsbeslut i enlighet med RA-FS 1997:6 för handlingar av tillfällig eller ringa betydelse (såsom kopior av utgående skrivelser och forskarnas enkätmaterial, se avsnitten 5, 7 och 8).
- FHS Karlstad skall skilja bevarandehandlingar från gallringsbara handlingar. De handlingar som tillhör Militärhögskolans arkiv skall snarast skickas till Stockholm, medan handlingar som tillhör nuvarande FHS arkiv bör skickas till centralarkivet i Stockholm efter flytten till nya lokaler. Kurspärmar som hör till Förvaltningsskolans/Förvaltningshögskolans arkiv skall snarast boxläggas och skickas till Stockholm.
- En arkivbeskrivning skall snarast upprättas för FHS Karlstad, innehållande en beskrivning av de handlingar som upprättas och hanteras där och de rutiner som gäller för arkiveringen. (Se Arkiv F 2002 s 18f och bil. 1:1-2.)
- De bevarandehandlingar som förvaras hos FHS Karlstad skall beredas plats i ett godkänt arkivutrymme i enlighet med RA-FS 1997:3.

Krigsarkivet emotser en kopia av upprättad arkivbeskrivning samt en rapport avseende övriga ovan uppräknade förelägganden senast den 1 september 2005.

2. Organisation och verksamhet.

Under år 2002 skedde en sammanslagning av MI (Managementinstitutionen) och LI (Ledarskapsinstitutionen) till nuvarande ILM. I Karlstad återfinns endast ILM; förut fanns institutionen även i Östersund, men denna del av verksamheten har numera övergått till Försvarsmakten (Militärhögskolan). I Karlstad arbetar ett trettiotal personer, inklusive tre administratörer, två IT-ansvariga, lärare och forskare. Kurser av olika längd ges bl.a. inom områdena personalledning och projektledning. Kursadministrativa handlingar arkiveras hos Studieadministrativa avdelningen i Östersund.

3. Allmänt om arkivtjänsten.

Styrdokumentet för FHS är FHS Grunder, som nu är under omarbetning. Arkivorganisationen inom FHS är för närvarande under diskussion. Ytterst ansvariga är NN, C Förvaltningskontoret, och NN, C Administrativa avdelningen, men därutöver är det enligt Krigsarkivets mening väsentligt att det dels finns en person inom FHS som kan driva såväl de löpande som de långsiktiga frågor som är förknippade med en

myndighets arkivtjänst, dels att det vid Karlstadkontoret finns en arkivansvarig som fungerar som kontaktperson både gentemot FHS centralt och gentemot arkivmyndigheten.

4. Arkivbildning och arkivredovisning.

All långtidsarkivering av bevarandehandlingar förutsätts äga rum i Stockholm. Redovisningen av ILM:s arkivhandlingar bör därför ske inom ramen för den arkivförteckning som skall upprättas centralt. Att en sådan för närvarande saknas har i en tidigare inspektionsrapport (2002-11-14--15, KrA dnr 232-2002/1674) noterats. Enligt gällande regelverk skall vidare vid varje myndighet finnas en eller flera arkivbeskrivningar, och en sådan skall även upprättas i Karlstad, innehållande en beskrivning av de handlingar som upprättas och hanteras där och de rutiner som gäller för arkiveringen.

I en nära framtid kommer en ny modell för arkivredovisning att introduceras, vilken utgår från den verksamhet som bedrivs vid respektive myndighet till skillnad från dagens generella förteckningsplan. Denna modell kan enligt Krigsarkivets uppfattning ligga till grund för FHS arkivredovisning alltsedan myndighetens tillkomst år 1997. Alternativet är att först upprätta en förteckning enligt nu gällande regelverk för tiden från 1997 fram till en bestämd tidpunkt och att sedan avsluta denna förteckning och påbörja en ny enligt den nya modellen.

5. Gallringsfrågor.

Utbildningshandlingar vid ILM, vilka inte arkiveras hos Studieadministrativa avdelningen i Östersund, gallras och hanteras enligt RA-MS 2003:59 och tillhörande dokumenthanteringsplan (FK beslut 2/2004). Beträffande räkenskapshandlingar planerar FHS att inom kort övergå till Agresso (nu används Copernicus). Krigsarkivet informerade därför om den nyligen utgivna RA-FS 2004:3, Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om gallring och utlån av räkenskapshandlingar. Det bör observeras att FHS måste dokumentera tillämpningen av denna författning.

Inom FHS har bl.a. utfärdats rutiner för en bedömning av vilka handlingar som är av ringa eller tillfällig betydelse och därför inte behöver diarieföras. Det är lämpligt att sådana handlingar inte bevaras för framtiden och att FHS därför fattar ett s.k. tillämpningsbeslut enligt RA-FS 1997:6 om gallring av handlingar av tillfällig eller ringa betydelse. Ett sådant beslut kan antingen gälla FHS som helhet eller enbart verksamheten i Karlstad, om detta anses lämpligt. De handlingar i när- och källararkiv som bedöms kunna gallras (se avsnitten 7 och 8 nedan) skall också upptas i detta tillämpningsbeslut. Utan gallringsbeslut får gallring och förstöring av allmänna handlingar inte utföras.

6. Diarieföring.

För registrering av in- och utgående allmänna handlingar använder FHS ännu ADB-systemet DIANA, men avancerade planer finns på att införskaffa ett nytt ärendehanteringssystem. Närmast ansvarig för detta arbete är NN. Härigenom kommer FHS att börja tillämpa ärenderegistrering, något som Krigsarkivet välkomnar. Den nuvarande rutinen att i Karlstad arkivera inkomna skrivelser och att skicka arkivex av upprättade handlingar till Stockholm behöver naturligtvis ändras när ärenderegistrering införs. Gallring av inkomna skrivelser sker inte idag.

Registratören LNN var inte närvarande vid inspektionen, men NN meddelade att det knappast förekommer att handlingar saknas vid arkivläggningen. Till detta bidrar utan tvivel det tillämpade systemet att lämna ut kopior av de inkomna handlingarna till handläggarna.

Utlämnande av allmänna handlingar förkommer knappast i Karlstad, men rutiner för detta finns. Som på andra håll inom FHS föreligger vid ILM behov av utbildning för handläggarna rörande hantering av allmänna handlingar.

7. Närarkiv.

Arkivhandlingar förvaras dels på olika tjänsterum och dels i ett ej arkivgodkänt förråd i källaren. NN, kursadministratör, var innan sammanslagningen även registrator vid MI. I hennes rum förvaras därför registrerade inkomna handlingar från året 2002 samt kopior på utgående handlingar för samma år. De inkommande handlingarna skall naturligtvis bevaras, under det att kopiorna av de utgående skrivelserna kontinuerligt bör gallras när verksamheten inte längre har behov av dem, sedan en gallringsfrist fastställts (se avsnitt 5).

Här förvaras också pärmar innehållande handbrev till och med 2002, pärmar med ej diarieförda avtal i original samt en samling av minnesanteckningar från personalmöten. Allt detta hör till arkivet och får inte gallras. I en pärm benämnd Nostalgia har NN samlat material som formellt sett inte är arkivhandlingar men som är roliga att bevara av andra skäl. Från Krigsarkivets sida ser vi gärna att serien både bevaras och utökas vartefter.

På rummet förvaras också särskilda kurspärmar från och med 2003 och framåt. Dessa innehåller kopior på alla utgående kurskallelser. I enlighet med rutinerna skickas alla original till Stockholm.

I samband med sammanslagningen av MI och LI tog NN över registratorsansvaret. På hennes rum förvaras alla registrerade inkomna handlingar från och med slutet av 2002 samt kopior av de utgående handlingarna för samma tid. Här står även en serie med PM som märkts med texten Arkivexemplar. Dock är det oklart vad serien egentligen innehåller, allmän handling eller arbetsmaterial, en fråga man naturligtvis enkelt bör kunna reda ut. De fotopärmar vi tittade igenom torde vara av övervägande privat natur, då de mest innehåller uppgifter om olika sociala arrangemang för kursdeltagare och dessutom saknar tillräckliga noteringar om personer, tidpunkter etc. FHS-bladet bör däremot arkiveras.

I ett förråd återfinns verksamhetens egna rapporter. Någon serie med arkivexemplar har inte sammanställts, men skolan tror inte att det skall vara några problem med att nu i efterhand samla dem. Krigsarkivet vill understryka att det är viktigt att detta görs så snart som möjligt.

8. Källararkiv.

Källarförrådet är, som tidigare nämnts, inte godkänt som arkivlokal. Här förvaras även möbler, dataprylar o.dyl. Under inspektionen gavs inte tillfälle att noggrant undersöka samtliga i lokalen förvarade handlingar, men sammanfattningsvis kan sägas att

- bevarandehandlingarna skall avskiljas,
- de uppräknade gallringsbara handlingarna skall upptas i ett s.k. tillämpningsbeslut
- och handlingar tillhöriga andra arkivbildare än FHS skall översändas till Stockholm.

Huvuddelen av det egentliga arkivet återfinns på två hyllor och är uppställt efter tidigare organisation. Från både LI och MI finns bl.a. handbrev, protokoll och/eller minnesanteckningar, registrerade inkommande handlingar i original, kopior av de registrerade utgående handlingarna samt gallringsbara fakturor. Här anser Krigsarkivet att bevarandehandlingarna bör åtskiljas från de gallringsbara och sedan införlivas i en för myndigheten gemensam arkivförteckning. Detta innebär också att man noggrant måste se igenom materialet och utvärdera dess status som arkivhandlingar.

Bland MI:s handlingar står kurspärmar som hör till Förvaltningsskolan. Vi enas om att dessa snarast skall boxläggas och skickas till Stockholm. Handlingarna skall införlivas i det arkiv som förvarats i Östersund och som nu är på väg till Stockholm inför den nära förestående leveransen till Krigsarkivet. Handlingar tillhöriga Militärhögskolans arkiv skall likaså snarast skickas till Stockholm för att ingå i den leverans till

arkivmyndigheten som där förbereds. I lokalen finns även kurshandlingar som tillhör FHS (1997-). Dessa översänds lämpligen när flytten till nya lokaler genomförts.

Bland LI:s handlingar står en stor samling av FOA:s rapporter ("FOA Inst. 55") ur A-, C- och D-serierna. Innan dessa gallras vill Krigsarkivet vara på den säkra sidan och kontrollera att motsvarande serie finns i FOA:s eget arkiv. Krigsarkivet återkommer i denna fråga.

I förrådet förvaras även en stor mängd besvarade enkäter. Dessa är enligt arkivmyndighetens åsikt sett gallringsbara då sammanställningar redan gjorts. Ansvarig handläggare vill dock ha en gallringsfrist på 10 år vilket då naturligtvis bör efterföljas.

I en hylla förvaras en hel del äldre handlingar från andra arkivbildare. Mycket av det har sitt ursprung i Militärpsykologiska institutet (MPI). Materialet har följt med handläggare som tidigare jobbat där för att det varit av visst fortsatt intresse i deras tjänst inom FHS. Enligt en av dessa handläggare består materialet dock av sådant som inte skulle bevaras enligt Krigsarkivet, när MPI:s arkiv avslutades. Efter en översiktlig genomgång av handlingarna märktes hyllorna med "gallringsbart" för att undvika oklarheter vid fler tillfällen.

Utmed en hylla längs väggen finner vi dock annat material från MPI som troligen skall bevaras. Det är pärmar märkta med "Arkivex 1" och som innehåller psykologprov A, T, I och S inklusive rättningsmallar från slutet av 50- och början av 60-talen. Krigsarkivet återkommer även i denna fråga.

Intill denna hylla står två aktskåp i plåt med insamlade inskrivningsprov från diverse olika länder. Dessa kan alla gallras.

En fristående hyllsektion är på båda sidor fylld med vad som synes vara forskarnas personliga pärmar med arbetsmaterial. De måste själva ta ställning till huruvida innehållet är av intresse att bevara eller inte.